

გაგაშობვილი

№ 2.

1926 წ. ქრისტესმობისთვე.

ფასი 2 ფრანკი.

პარიზი.

Le «PATRIOTE»

№ 2.

1926 — Décembre.

Prix 2 fr.

P A R I S.

საქართველს ერვინულ-დემოკრატიულ პარტიის ორგანო.

რედაქტორი რ. გაბაშვილი.

Rédacteur : R. GABACHVILI.

«მ დ გ რ ა მ ი ს ა თ ვ ი ს»

განეთ «მამულიშვილი»-ს პირველი ნომრის შემდეგ ზოგიერთმა პარტიულმა ამხანაგმა გვისაცხედურა რომ «საერთო ფრონტის» ინტერესით ჩვენ ვკარგავთ საკუთარ პარტიულ სახეს; და რადგან ამ საკითხსა აქვს არა მარტო შინაგანი პარტიული მნიშვნელობა, არამედ საზოგადო პოლიტიკური და ეროვნულიც, ჩვენ ვალდებულვართ მიგვაჩინა აღნიშნათ ის ძირითადი საპროგრამო განსხვავებანიც, რომელნიც გავყვარდეთ ჩვენ ყველა დანარჩენ პარტიებისაგან.

ჯერ ერთი ხანგასმით უნდა აღინიშნოს რომ საქართველს აღდგენამდე და საერთო მტრის დამარცხებამდე აქ აღნუსხულ განსხვავებათ ვერ ექნება აქტუალური მნიშვნელობა. მაგრამ, რასაკვირველია, მოკლებული არაა აკადემიურ საფასულს იმათთვის, ვისაცა სურს შეგნებულად ირანხმებოდეს ამა-თუ იმ პარტიის ორგანიზაციებში, ეროვნულ განთავისუფლებისა და აღმშენებლობის ხანაში. ჩვენი ლოზუნგი უნდა იყოს: ერთად ბრძოლა ბოლშევიკებთან და ყველა გარეშე მტერთან და ცალცალკე (ან შეთანხმებით) შრომა უკვე დამოუკიდებელ საქართველს ფარგლებში.

ჩვენ განვებ აღნიშნავთ სიტყვას «ან შეთანხმებით», რადგან, როგორც ქვევით დაინახავთ, საქართველს სინამდვილეში შესაძლებელია ობიექტიურად და სავალდებულო სუბიექტიურად კოორდინაცია ყველა ეროვნულ ძალებისა და არა სამოქალაქო ომი.

განვიხილოთ თუ რამდენად უახლოვდებით ამით სინამდვილესა და სიმართლეს. ჩვენს ერთადერთ არასოციალისტურ პარტიასა და სხვა ყველა პოლიტიკურ პარტიათა შორის აღმართული იყო როგორც გარდაუვალი რამ—უპირველეს ყოვლისა ეროვნული საკითხი.

მაგრამ თუ ღრმად ჩაუკვირდებით ქართულს სინამდვილეს და ძირამდის ჩაპყვებით ანალიზს ჩვენი პოლიტიკური პარტიების განვითარებისას—ყველასათვის აშკარა გახდება ის პარადოქსი, რომ ერთის მხრით ყველა ჩვენი სოციალისტური პარტია ს.დ. გეგემონით იყო რუსული პარტია შეგნებით, ფსიხიკით, ორგანიზაციითა და პოლიტიკურ ორიენტაციით—ერთის მხრით (და ამით ამწვავებდა ეროვნულ ბრძოლას) და იყო რევოლუციური, ე. ი. მიმართული იმავ რუსეთის სახელმწიფოს წინააღმდეგ, რითაც—მეორე მხრით, იძენდა გავლენას და თანაგრძობას მთელი ქართველი შეგნებული ნაწილისას. დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ (დღემდე) ყველა სოციალისტური პარტია გახდა იმავე დროს ქართული პარტია და ამ მხრივ მათთან ბრძოლა უნაყოფოა: საქართველს დაცვაში ჩვენ თანამშრომელნი ვართ და ვიქნებით ყოველთვის.

მეორეს მხრით, დღესაც და საყოველთაოდ მოუტირებელია ჩვენს შორის პრინციპი კერძო საკუთრებისა (ჩვენი) და სოციალიზმის დოგმა, მაგრამ რადგან საზოგადოთ რევოლუცია და ნამე-

ტნავად სოციალისტური ფაქტიურად არის ძალადობით გადასვლა საკუთრებისა და უფლებისა ერთი რიგი პირებისა ან ორგანიზაციებისა თუ კლასებისა—მეორე რიგის პირებსა და ორგანიზაციებთან და არა მათი განსაზოგადოება (როგორც ქადაგებს მათი დოქტრინა), უნდა აღინიშნოს რომ თვით პრინციპი კერძო საკუთრების უცვლელად რჩება და იძენს იმდენ ახალს ადებტებს სოციალისტთა შორის, რომ მისი დაცვა შემდეგში უფრო და უფრო ადვილი ხდება, ნაკლებად დარჩენილ მთლად მოშინამულ და უგონებო ფანტიკოსებისაგან. უფლება და საკუთრება ყოველთვის გონიერებისა და პასუხის მგებლობისაკენ იწვევს ადამიანს და «რევოლუციის მონაპოვარს» ისევე უფრთხილდება, როგორც შრომით ან შთამომავლობით შექმნილს.

მესამე ძირითადი სადაო ჩვენსა და სოციალისტებს შორის არის მიწის საკითხი და მათი «აგრარული რეფორმა», რომელმაც ზოგიერთ მიზანშეწონილ ცვლილებებთან ერთად დაანგრია ჩვენი არა მარტო მიწად მფლობელობა, არამედ, რაც უფრო საფალალოა,—სოფლის შეურჩეობა. საქართველს განთავისუფლების შემდეგ ჩვენ ვერ გამოუდგებით მსხვილ მემამულეთა უსარგებლოდ მყოფ მიწათა და უფლებათა აღდგენას, მაგრამ უნდა მტკიცედ დავიცვათ ის დებულება, რომლითაც ხელმძღვანელობდა პარტია საქართველს დამოუკიდებლობის დროს: ჩვენ უნდა სხვა და სხვა კუთხესთან და მეურნეობის დარგთან შეგუებით განვამტკიცოთ მიწის მფლობელობა კერძო საკუთრების პრინციპზედ სამეურნეო ერთეულის ნიადაგზედ, რის შეკვეცა შეიძლება მხოლოდ საერთო ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის მიხნებისათვის, როგორც ყველა სხვა კულტურულ სახელმწიფოშიაც ხდება.

ჩვენა ვფიქრობთ, რომ ამ საკითხშიაც შესაძლებელია შეთანხმება, რადგან სოციალ-დემოკრატია თითონ დარწმუნდა ქართველი ხალხის და ნამეტნავად გლეხობის სიყვარულში კერძო საკუთრებისადმი (იგი იძულებული იყო სავანგებო დეკრეტის კი გამოეცა ჩამორთმეულ და «დარიგებულ» (?) მიწის სყიდვა-გაყიდვის წინააღმდეგ) და არ შეეძლო არ დარწმუნებულიყო იმაში, რომ ამ რეფორმამ განახევრა მევენახეობა და მეძაღეობა ჩვენში, თითქმის მოსპო მეთამბაქოობა, შეამცირა მეცხვარეობა და მესაქონლეობა და საერთოდ დასცა სოფლის მეურნეობა—ეს უდიდესი დარგი ჩვენი ეროვნული დოვლათიანობისა, რაზედაც უნდა დაყრდნობილიყო თვით მათი უფლება-მოსილობა და მათი ბიუჯეტიც. ისინი ვერ დარჩებიან იმ მოხისელის რაღში, რომელიც ტოტზე იჯდა და საგუთნედა სჭრიდა. და დროა ჩვენც დავრწმუნებულიყავით, რომ პოლიტიკა და ერთა ცხოვრება არ არის ფსევდო-მეცნიერულ პრინციპების შეჯახების შედეგი, არამედ შესაძლებლობის და მიზანშეწონილობის მეცნიერება და ჩვენს ობიექტიურ პირობებში შეუძლებელია, თუნდაც რომ საჭირო იყოს fiat justiciaperat mundus-ის პრინციპით ხელმძღვანელობა: საქართველს შეუძლიან დასჯა ცალკე მტაცებელთა და მცარცველებისა, მაგრამ «რევოლუ-

ციას» ვერ დასჯის ისე, რომ დამოუკიდებლობაც თან არ გააყოლოს.

ჩამოთვლილი და ბევრი სხვა განსხვავებანი (რომლის აღნუსხვა თხოულობს ადგილსა და დროსა), რასაკვირველია ისე ადვილად და უბრძოლველად არ ჩალავდებიან საერთო ფრონტის ყალიბში, როგორც ეს შესაძლებელია ქალაქდზედ, მაგრამ ორივე მხარეს უნდა ახსოვდეს ჩვენი ახალი ისტორიის—დამოუკიდებლობის ხანის—გაკვეთილები, რომ «საკუთარის საშუალებებით» ორგანიზაციულად ყველაზე ძლიერმა მაშინდელმა პარტიამაც ვერ შესძლო ქვეყნის მართვა და შენახვა და ვერც მომავალში შესძლებს, ვინც უნდა იყოს იგი, რადგან პატარა ქვეყანას მართავს და ინახავს ძალთა ერთმანეთთან შეგუება და საერთო მიზნისათვის შეჯიბრება და არა ერთმანეთთან ჭიდილი, რომლითაც მხოლოდ «მესამე ხარობს».

რ. გაბაშვილი.

მ თ ლ ი ა ნ ი კ ა ვ კ ა ს ი ა .

რუსეთმა ერთი საუკუნის განმავლობაში ორჯელ დაიპყრო კავკასია და ეს აგრე იქნება ყოველთვის, სანამ კავკასიის ერები ვერ ამაღლდებიან იმ შეგნებამდე, რომ მხოლოდ მთლიან კავკასიას შეუძლიან გზა გადაუჭრას რუსეთის იმპერიალიზმს.

გავიდა ის დრო, როცა საქართველო შეპყრებდა რუსეთს, როგორც მხსნელსა და მფარველს; გავიდა ის დროც, როცა სხვა კავკასიის ერები შეპყრებდნენ საქართველოს, როგორც შემოსავლის წყაროს და სადავლო ასპარეზს. ენლა ყველამ შეიგნა, რომ მათი თავისუფლება და მათი ქონება უზრუნველ ყოფილი იქნება მხოლოდ მაშინ, როცა რუსეთის იმპერიალიზმს გადაეჭრება გზა კავკასიაში.

ამ გზის გადაჭრა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა არის კავკასიის მთლიანი ფრონტი; როცა კავკასიის ჩრდილოეთით, შავი ზღვიდან ვიდრე კასპიის ზღვის ნაპირამდე, აღმართული იქნება ერთი კედელი კავკასიის ერთა ნებისყოფისა.

ეს არამც თუ შესაძლებელია, ეს აუცილებელია, თუ მართლა გვინდა თავისუფლება და სახელმწიფოებრივი განვითარება. მე არ მინდა მოვიყვანო შაბლონური მაგალითი შვეიცარიისა, სადაც სამი სხვადასხვა ერი შეთანხმებულად და მშვიდობიანად სცხოვრობს. კავკასიაში უფრო მეტია მთლიანობის ფაქტორი. ასეთია თავდაპირველად კავკასიის გეოგრაფიული მოხაზულობა: კავკასია—ყელია ორი ზღვის შუა და თითქო განგებ გამოჭრილია იმისთვის, რომ იქ დაარსდეს ერთი თავისუფალი სახელმწიფო. კავკასია მთლიანია ეკონომიურად: მისი პოლიტიკური განეთქა ნიშნავს მისი ეკონომიკის დარღვევას და გაღარიბებას. ამავე დროს თითუელი ერი ხდება ადვილი ლუკმა რუსეთისათვის. უბრალო შეგნება თავის დაცვისა მოითხოვს კავკასიის ფრონტის შექმნას.

მიუხედავად გამოვლილი უბედურებისა და იმ მწარე გაკვეთილის, რაც ბედმა უკვე გვარგუნა,

ბევრს ნამდვილ მამულიშვილს ესლაც ესამუშება ეს «მთლიანი კავკასიის ფრონტი». როგორ, ამბობს იგი, საქართველო ოცი საუკუნე იბრძვის და იცავს თავის მიწა-წყალს და ესლა უნდა გამოიცივალოს სახელი და რაღაც კავკასიის სახელმწიფოს ემსახუროს და იმისთვის დაჰღვაროს სისხლი?! ეს შემცდარი აზრია. არავითარ სახელს საქართველო არ იცვლის, და ვერც გამოიცვლის, იგი რჩება და უნდა დარჩეს თავისუფალი სახელმწიფო, მხოლოდ თავის დასაცავად, თავის მიწა-წყლის და თავის თავისუფლებისა. შედის კავკასიის ერთა კავშირში.

ესლახან შემხვდა ერთი აზერბეიჯანელი, ყოფილი მილიონერი, რომელმაც იგივე აზრი წარმოსთქვა: როგორ? შეუბნებოდა იგი, ჩვენ მდიდარი ვართ და ჩვენ ჩვენი მილიონები უნდა გადავადოთ საქართველოს დაცვისათვის?! მე გადავავლე თვალი მის დაგლეჯილ პალტოს და ვკითხე: «თქვენს პალტოს არა აქვს შესაფერი შიკი პარიზის ბულვარისათვის... რა უყავით თქვენი მილიონები-მეთქი?» — რა საკვირველია, ორივემ კარგად ვიცოდით, რომ ეს მილიონები დარჩათ ბოლშევიკებს, ე. ი. იმპერიალისტურ რუსეთს.

და ეს აგრე იქნება ყოველთვის, სანამ ყოველი აზერბეიჯანელი, ყოველი ქართველი თუ ჩრდილო-კავკასიელი, ან სომეხი ვერ გაიგებს, რომ დაცვა მისი ქონების შეუძლებელია, თუ არ იქმნა კარგად დაცული საზღვარი მთელი კავკასიისა.

ესლანდელ დროში საზღვარი საქართველოსი არის არა ფილიო, არამედ კასპიის ზღვის ნაპირები, და აზერბეიჯანისთვის საზღვარია არა მტკვრისა თუ ალაზნის ქვემო ნაპირები, არამედ ნაპირები შავი ზღვისა. უნდა შეერთებული ძალებით დაცული იქმნას მთელი კავკასია და მაშინ უზრუნველ ყოფილი იქნება მშვიდობიანი ცხოვრება და განვითარება თვითველ სახელმწიფოსი.

გამოიცვალა დროება. პრობლემა თავდაცვისა უნდა შეფარდებულ იქმნას ამ გამოცვლილ გარემოებასთან.

ამისთვის არის საჭირო მთლიანი ფრონტი კავკასიისა.

ვიღვრი ვკახავა.

იასონ ჯავახიშვილის დავითი ხიტყვა, თქმული 1925 წ. 31 ივლისს საქართველოს უხუცეს სახამართლეს ხსენებაზე.

იასონ ჯავახიშვილი: უფალნო მოსამართლენო, ბრალმდებელმა ოკუპავამ ბრძანა: საქმეში არაა ცნობა შესახებ იმისა. თუ სად მოიჩინა უპირილობა იასონ ჯავახიშვილმა, და ამიტომ წინააღმდეგი ვარ—დაკმაყოფილებული იყოს იმისი სარჩელიო. ბრალმდებელს, თუ ჰქონდა სურვილი, შეეძლო მიეღო აღნიშნული ცნობა საგანგებო კომისიაში, სადაც მე მომარჩინეს, მაგრამ... რა შუაშია აქ ჩემი უპირილობა? განა მე უპირილობა მდებენ ბრალად? ან როდის წარმოვადგინე სარჩელი? არ მეგონა, რომ ამისთანა გამონავარდებას პიროვნულად ჩემს წინააღმდეგ ადგილი ექნებოდა იმ საბრალმდებლო სიტყვაში, რომელშიაც მოითხოვენ ჩემს სიკვდილით დასჯას; არ მოველოდი ამას, განსაკუთრებით იმ ბრალმდებლისაგან, რომელიც ორი საათის განმავლობაში გვიკითხავდა ლექციას გმირობასა და რაინდობაზე.

მე ჩემს სიტყვაში არ შევეხები სისხლის სამართლის საქმეებს, რომელსაც ბრალადა გვდებენ, რადგან ეს საქმეები ყურით მოთრეულია პროცესში. და, გარდა ამისა, ამით დაიჩრდილებოდა ის ეროვნული მოძრაობა, რომელიც დღეს დამნაშავეს სკამზე დასმული. ვილაპარაკებ მხოლოდ პოლიტიკურ ხასიათის ბრალდებებზე.

მე მბრალმდებენ იმას, რომ «ვიყავი წევრი პარიტეტულ კომიტეტისა, რომლის მიზანსაც შეადგენდა საქართველოში მუშათა და გლეხთა საბ-

მდაბალი ჯიშის რევოლუცია.

ჭეშმარიტებაზედ თავდადება, რევოლუციისათვის თავგანწირვა, კომუნისტურ იდეალები-სათვის სიკვდილი ბოლშევიკებისათვის თურმე სავალდებულო არა ყოფილა. რევოლუციის გაღრმავება და კომუნისტური იდეალების განხორციელება ბოლშევიკებს მართოდ არა ბოლშევიკების გაქვლეტის საშუალებით სდომებიათ. როცა იგონებ საფრანგეთის რევოლუციას, სადაც მისი ბელადები არა ზოგადდნენ სხვებს, მაგრამ რევოლუციის ღვთაებრივობისათვის არა ზოგადდნენ საუთარ თავსაც და ერთმანეთსაც; როცა იგონებ, რომ ყველა ამ რობესპიერების, სენ-ჟუსტების, დანტონების, დემულენების და სხვათა თავებს გილიოტინა კიტრივითა სთლიდა და ადარებ იმას, რაც «პირველ მუშურ-გლეხურ სახელმწიფოში» ხდება, რასიული უპირატესობა ფრანგული ერისა აშკარაა; და თუ რევოლუცია ხეირი არ არის მალაი რასისათვისაც, დანარჩენებში იგი მხოლოდ დაბალი ჯიშის გამოაშკარავებს ემსახურება.

ბოლშევიკებმა მილიონობით ქლიტეს ხალხი, რუსეთის მსხვერპლი ევროპის დიდი ომის დროს არაფერია შედარებით იმასთან, რაც ბოლშევიკებმა სისხლი დაღვარეს. თქმაც არ უნდა; ყოველივე ეს რევოლუციის «უმალღესი ინტერესებისთვის» ჩაიდინეს. რამდენ სულელი ვგონა, რომ ჩეკისტის სახელის დაჩემებით და უდანაშაულო ხალხის უდიერი ხვრეტით, ახალს ქვეყანას ჰქმნიდა. რევოლუციის საქმეც ჩინებულად მიდიოდა და ბოლშევიკური ვაქაცობა, ბოლშევიკური თავდადება რევოლუციის შეუბღალველობისათვის ყოველ ეჭვს გარეშე იყო. მაგრამ აი, დადგა უფრო უმალღესი წუთი, ურომლისოდ რევოლუცია რევოლუცია არ არის, ე. ი. როცა ბატონ რევოლუციონერებს ერთმანეთიც უნდა გაეკლიტათ; რასაკვირველია იმავე რევოლუციის უმალღესი ინტერესების გულისათვის და მოულოდნელად ყველა-

ჭოების რესპუბლიკის კონსტიტუციის საფუძველზე არსებულ მუშურ-გლეხური მთავრობის ძალით დამხობა და ძალა-უფლების ხელში ჩაგდება». ესაა მთავარი ბრალდება. პასუხი მასზე იქნება იმავე დროს პასუხი სხვა, მეორე ხარისხივან ბრალდებებზე.

უკვე მოგახსენეთ და კვლავ გავიმეორებ, რომ ვიყავი დამოუკიდებლობის კომიტეტის პრეზიდენტის წევრი მისი არსებობიდან უკანასკნელ დღემდე; ვმუშაობდი ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის პრეზიდენტში, ვიღებდი აქტიურ მონაწილეობის აჯანყების შემხადებასა და ხელმძღვანელობაში... მაგრამ დამნაშავედ ჩემს თავს არა ვცნობ. რატომ? ამის ასახსნელად საჭიროა შევეხო გავლილ მომენტებს, წარსულ ბრძოლას. შევეცდები ჩემს განმარტებაში ავმალდე იმ პრინციპიულ პრობლემაზე, რომელზედაც იდგა საზოგადოებრივი ბრალმდებელი ქავთარაძე, ვინაიდან სწორედ ეს პრობლემა შეეფერება დღევანდელ ისტორიულ მომენტს და ჩემი ერის ინტერესს.

საზოგადოებრივი ბრალმდებელი ამნაირად ხსნის ჩვენს ბრძოლას: ადამ და ვეიდან იყო ბრძოლა მეორე და მესამე ინტერნაციონალთა შორის. საქართველოში მომხდარი აგვისტოს აჯანყება—ესაა ერთი ეპიზოდთანავე ამ ბრძოლაში. თუ ეს ასეა—გაურკვეველია რა კავშირი აქვთ ამ საქმესთან ეროვნულ-დემოკრატიებს, რომლებსაც ასე გულუხვად დაუბრუნა სახელმწიფო ბრალმდებელმა დახვრეტის მუხლები. ჩვენ ხომ არ შევიდვართ არც ერთ ინტერნაციონალში და ჩვენი ინტერნაციონალი კი, ჯერ-ჯერობით, ყოველ შემთხვევაში არ შეგვიქმნია? ცხადია, რომ ინტერნაციონალებში ურთი-ერთობით ვერ იხსენება საქართველოს უკანასკნელი ბრძოლა: არის რაღაც სხვა

ფერი მხიარულად გათავდა. «სმერალდინო იცინოდა, ტრუფალდინო სტიროდა, მოვიდა პანტალონი და შეაერთა მათი ხელები!» სტალინი და ტროცკი შერიგდნენ! აი, სად არის უჯიშობა რუსული რევოლუციისა... წარმოგიდგენია, მკითხველო, დანტონი, ეშაფოტიდან რობესპიერს ხელს ართმევდეს? ყველამ იცის რა ანდერძი დაუტოვა ამ რევოლუციონერმა ჯალათ სალომონს. ტროცკი პირიქით მოიქცა. მან თავი სტალინს მისცა, სასიერცხვო ადგილი ხალხს უჩვენა. თქმა იმისა ამ სილახრეზედ, რომ ბოლშევიკური რევოლუციის რაინდული ხანა გათავდა, ბევრი იქნებოდა. ბოლშევიკური რევოლუცია იმიტომ იყო სასტიკი, რომ მუდამ ლაჩარი იყო. მართო ფიქრიც კი, რომ კომუნისტური გამოუვიდოდათ, ბოლშევიკებს უდიერ სიანხლეში ავდებდა და ჯავრს იმ ხალხზე ყრილობდნენ, რომლის ერთადერთი დანაშაული ის იყო, რომ კომუნისტში უდიდესი ადამიანური სისულელეა, რევოლუცია კი უდიერი მის საქმეთა შორის.

ტროცკისა და სტალინის შერიგება სამარცხინოა ბოლშევიზმისათვის და გათანხმება «მოდელი რევოლუციის ბელადებისა» ხალხის თვალში. მაგრამ იგი მოკლებული არ არის ისტორიულ აზრს. ეს შერიგება გვეუბნება, რომ კომუნისტისა და რევოლუციისა თითონ ბოლშევიკებსაც აღარა სჯერათ. სტალინმა რომ რევოლუციას უღალატა ამას ოპოზიციაც ამბობდა. მაგრამ ოპოზიციამაც უღალატა რევოლუციის და ეს იქიდანაა სჩანს, რომ იგი სწორედ ამ სტალინს შეუბრძოდა.

რალა დარჩა, კაცმა რომ სთქვას, «დიდი» ოქტომბერიდან? გაქვლეტილი ხალხი და ცოცხალი ბელადები, აღნიშნული სილახრის უკვდავებით. გაქვლეტა ამდენი ხალხისა და დახოცვა იმ ხუთი საკუთარი თავისა, რომლებიც დღეს ცხვრის თავებით სდგანან სტალინის წინ, ღმერთო მალალო, ნუ თუ ეს არის რევოლუცია?!

მ. ამირეჯიბი.

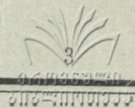
მომენტი, რომელსაც ბრალმდებლებმა, განზრახ თუ უნებლიეთ გვერდი აუხვიეს.

ქართულ პარტიოტულ ინტელიგენციის ის თაობა, რომელსაც ჩვენ ვეკუთვით, პირველად ეზიარა ეროვნულ-პოლიტიკურ მუშაობას მაშინ, როცა აქ მძვინვარებდა მეფური რუსეთი, რომლის წინააღმდეგ ქართველი ერი აწარმოებდა ეროვნულ ბრძოლას მთელ მეცხრამეტე და მეოცე საუკუნის სივრცეზე.

ჯერ კიდევ 1802 წ. ამხედრდა კახეთი რუსეთთან საბრძოლველად, შემდეგ 1804 წ. მთიულეთის გამოსვლა, 1812-ში კახეთის მეორე აჯანყება. აღსანიშნავია ალექსანდრე ბატონიშვილის და სოლომონ მეფის თავდადებული ბრძოლა დამოუკიდებლობისათვის, იმერეთის აჯანყება 1820 წელში, ოცდაათიან წლების შეთქმულება.

მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში ქართული ეროვნული იდეა საუკეთესოდ სახიერებოდა მოწინავე პირთა სიტყვასა და საქმეში: გასახსენებელია მეორე დიმიტრი თავდადებული—დიმიტრი ყიფიანი, რომელმაც სამშობლოს გულისათვის რუსი ჯალათისაგან მოწამებრივი სიკვდილი მიიღო; შემდეგ დიდი ილია, რომელიც 50 წლის განმავლობაში იყო ეროვნულ მოძრაობის დიქტატორი და რომლის მოხვედის სიტყვები: «ჩვენი თავი ჩვენვე უნდა გვეკუდნოდეს!»—გახდა ჩვენი ერის ლოზუნგად.

მეოცე საუკუნეში მომხდარი, ეგრედ წოდებული რუსეთის პირველი რევოლუცია 1905 წ. არ იყო მოკლებული საქართველოს წიაღში ეროვნულ ელფერს. ამ საუკუნის დამდეგს ჩაისახა და ჩამოყალიბდნენ ქართული ეროვნული პოლიტიკური პარტიები, რომელთაც შემოკრბნენ ეროვნული დროშის გარშემო. ძველი სიძლიერით აბობოქრდა ქართველი ერი.

გერმანიის პრესა

რუსეთის მესახებ.

რუსეთის გაჯირებული მდგომარეობით ძალიან დანტერესებულია მთელი ევროპა. გერმანია კი განსაკუთრებით ადევნებს თვალყურს რუსეთის ცხოვრებას. ცნობები უფრო საიდუმლო მოხსენებებში თუ მთავრობის ისეთი, რომელიც რუსეთის გაჯირებას სახსენებთა და ნათლად ასურათებს, პრესაში კი იშვიათად, მაგრამ აქა იქ მაინც თავს იჩენს ესა თუ ის სიმართლე რუსეთის შესახებ. საყოველთაო აზრია აქ, თვით პრობოლ-შევიკურ «ბერლინულ ტაგებლატს»-ისაგან დამოწმებული, რომ რუსეთს ამ წამთარში გარდუვალადი ეკონომიური და ფინანსიური კრიზისი ექნება. «ფოსსიშე ცაიტუნგ»-იც იუწყება, რომ «ჩერვანეცი» გამუდმებით ეცემა, არა მარტო პოლიტიკისა და სპარსეთის სახლგებთან, არამედ თვით რუსეთშიც, სადაც ოქროს ფულში, რომელიც ძლივს მოიძებნება კიდევ, დიდ აჯიოს (hohes bufgeld) იხდიან; და თბილისში, ბირჟაზე, იმავე გაზეთის ცნობით, ინგლისურს გირვანქაში და ამერ. დოლარში თვით საბჭოთა კომისრების თვალწინ, იხდიან ოფიციალ კურსზე მეტს. ამ ცნობასთან დაკავშირებულია შინაგანის ინტერვიუ: «ჩერვანეცის მდგომარეობა უცხოეთში მუდამ მძიმე იქნება, მინამ ჩვენ საგარეო ვაჭრობის მონაპოვია გვექნება. რადგანაც, რა უნდა ჰქმნას უცხოეთის კაპიტალისტმა ჩვენი ფულით, რომელიც მას არ აძლევს საშუალებას თვით ჩვენშიაც კი იყიდოს საქონელი რამდენიც სურს და გაზიდოს სახლგარედა» («ფოსს. ცაიტ. № 184).

«ბერლ. ტაგ.» № 447, 22 სექტ. მოჰყავს ცნობა, რომ რუსეთიდან დაბრუნდა და ბერლინში მოხსენებები წაითხა «გერმანიის მუშათა მეორე დელეგაციამ». (ლაპარაკობდა გერმან. მოხელეთა საყოველთაო კავშირის წევრი კარბერ), რომელმაც «შემდგენიარად დაასურათა 14 რუს სოციალ-დემოკრატის ცხოვრება თბილისის საპრობილემში», ამბობს ვაზ. «მონარული ვიქნებოდი, მე რომ ასეთი ცხოვრება მქონდეს» და საბუთად მო-

იყვანა, რომ ტუსალები მას ატემათ უმასპინძლებოდნენ, პარიზის თერძებთან შენაკვეთ ტანსაცმელით იყვნენ და გერმან. ს.-დ. პ. გერმან. კომ. პარ. შორის დავასთან მშვენიერად იყვნენ გაცნობილნი». გაზეთი დასცინის: ეს დელეგაცია საპროპაგანდო იარაღია ბოლშევიკებისაო.

«ფოსსიშე ცაიტ.» 19 ეკენის.: ნიკ. ბასსეშეს აღწერს თავის მოგზაურობას რუსეთში ვოლგას გასწვრივ და ამბობს: «ვოლგის გარშემო ერები, მარი, ჩუვაშები, კალმიკები, კირგიზები ხედავენ ქ. კაზანში თავიანთ უფროს ძმას. ამათ ეროვნულ პოლიტიკაში და უკრაინისა და კავკასიის ერთა პოლიტიკაში განსხვავებაა: აქ აზიური მოთმინებაა ყოველივე რუსულის, იქ კი ცხადად საგარეობი უარისყოფაა რუსეთისა და რუსულისა.

«ბერლ. ტაგებლ.» 28 ეკენის.: მოწინავეში ეხება რუსეთის მდგომარეობას შორეულ აღმოსავლეთში და აღნიშნავს ომისა და რუსეთის განდევნის შესაძლებლობას იქიდან. გაზეთი ეხება საფრანგეთის ელჩის დე მარტელ-ის მოგზაურობას მუკდენში, ამას უკავშირებს რუსეთ-აზიის ბანკის ინტერესებს და აღმოს. ჩინეთის რკინის-გზის აქციებს. აგრეთვე სურვილს რომ მუკდენი გახდეს ფრანგულ ავიაციის ცენტრად. ახსენებს ანტი-ბოლშევიკურ რუსულ წრეებს ჩინეთში და მათ ორგანოს «ზარისას», რომელსაც გაუცხადებია, რომ რუსეთ-აზიის ბანკისა და მუკდენის მთავრობის მოლაპარაკებას საფრანგეთი ამაგრებს, რომელსაც მიუღია თანხმობა ინგლის-ამერიკულ მთავრობათაგანაც. მიზანი ყველა ამისა ყოფილა აღმოს. ჩინეთის რკინის-გზის დაბრუნება რუს-აზიის ბანკისათვის. გაზეთი ამბობს: «საქმე ეხება უკანასკნელ 50 წლის რუსულ პოლიტიკას, რომელსაც სურთ უკანასკნელად და გადამწყვეტად დაჰკრან და საკითხი მთელი თავისი სიგრძე-სიგანით წამოაყენონ, თუ ვისია საკუთრება და ძალა შორეულს აღმოსავლეთში. იაპონიის დამოკიდებულებების შესახებ ამბობს გაზეთი: «საგულსახლოა, რომ სამხრეთ მანჯურიის რკინის-გზის ახალმა დირექტორმა ოკურამ ინტერვიუ მისცა ამერიკულ გაზეთს, სადაც მრავალ გაკიცხვისა და წუნის სიტყვებით ამბობს, რომ მას იმედი არა აქვს, რომ შეიძლებოდეს თანამშრომლობა აღმოსავლეთ ჩინეთის რკინის გზის საბჭოთა მართვე-

ლობასთან, რომელსაც აინტერესებს არა ეკონომიური არამედ წმინდა პოლიტიკური მიზნებიო. ეს სიტყვები შეხმატკბილებულია იაპონიის არმიის მთავარსარდლის სიტყვებთან მანჯურიის მი. გაზეთის აზრით პირობები ხელის შემწყობა დიდი ინტერესენციისათვის ჩინეთში იაპონია-ინგლისის შეთანხმებით რუსეთის წინააღმდეგ, რომელსაც გაზეთი ურჩევს დროზე დასთმოს «მუკდენ-კანტონის» ხაზზე, რადგან რუსეთს ათეულ წლების მანძილზე ომი არ შეეძლებაო.

«ფოსს. ცაიტ.» 22 ეკენის.: მოყვანილია ინტერვიუ სავრასოვის, რომელიც მართვლია აღმოს. რკინის გზის საბჭოთა მხრივ. სავრასოვი აცხადებს, რომ ჩინელთ კარგად შეუძლიათ რკინის გზის გაძღოლა საკუთარ ძალებით, რომ რუსეთის გაძევებას შორეულ აღმოსავლეთიდან აწარმოებენ იაპონია და ჩინეთი შეერთებული ძალებით, რომელთაც საიდუმლო შეთანხმება აქვთ საბჭოთა წინააღმდეგ და რომელთაც სხვებიც უმავრებენ ზურგსაო. «ჩინეთი და იაპონია მოქმედებენ რუსეთის წინააღმდეგ, რომელსაც ამ ათიოდე წლებში ომის წარმოება არ შეუძლია. ის მხოლოდ კბილთა ღრჯენით უცქერის, თუ როგორ ავდებენ მას ჩინეთი და იაპონია ჩრდილო მანჯურიიდანო».

«ფოსს. ცაიტ.» 22 ეკენ.: მოყავს «იხვესტია» და «პრავდას» წერილები საფრანგეთ-რუმინის და იტალია-რუმინის ხელშეკრულებათა შესახებ. გაზეთები ძლიერ მკაცრი სიტყვებით გამოსთქვამენ თავიანთ ეჭვს და უნდობლობას იტალიის საბალკანო პოლიტიკისადმიო».

ბოლშევიკურ გაზეთებს დავიწყნით, როდესაც ლაპარაკობენ «ბესარაბიის წართმევაზე», რომ ბესარაბიის საკითხი გადაწყდა არა 1920 წ. ხელშეკრულებით არამედ 1918 წლის დადგენილებით, რომელიც გამოიტანა ბესარაბიის ეროვნულმა საბჭომ (იხ. ავერესკუს სიტყვა).

მოსკოვის წითელმა მწერლებმა ცოტა გაიხსენონ საბჭოთა ყაჩაღური საქციელი კავკასიაში: საქართველოს წინააღმდეგ, ძალა იხმარეს მათ თუ ხალხის სურვილი იკითხეს?

ტ. მ—ლი.

რუსეთის ყოფილ იმპერიის სივრცეზე მოხდა მეორე რევოლიუცია, რომელიც სხვადასხვა ნაირად შევიგარქენით—შიდა რუსეთისა და საქართველოში: იმ დროს, როცა იქ, რუსეთში სჯაბა-ასი იყო შესახებ იმისა, თუ რა ხასიათი უნდა მისცემოდა რევოლიუციას: იქნებოდა ის პოლიტიკური თუ სოციალური, ბურჟუაზიული თუ სოციალისტური,—ჩვენთვის ნათელი და უდავო იყო, რომ აქ რევოლიუცია უნდა ყოფილიყო, უპირველეს ყოვლისა, ეროვნული.

ორი დიდი თარიღი ახასიათებს რუსეთის რევოლიუციას: 28 თებერვალი 1917 წ. და იმავე წლის 25 ოქტომბერი.

ქართველებისათვის მნიშვნელობა ჰქონდა, როგორც პირველს, ისე განსაკუთრებით მეორე თარიღს, მაგრამ ჩვენ გვაქვს ჩვენი საკუთარი დღესასწაულები: 19 ნოემბერი 1917 წლისა, როცა შეიკრიბა ქართველი ერის პირველი ეროვნული ყრილობა და 26 მაისი 1918 წლისა, როცა გამოვაცხადეთ ჩვენი დამოუკიდებლობა.

ჩვენ ყველანი, განურჩევლად პარტიისა, ვიბრძოდით საქართველოს დამოუკიდებლობის განსამტკიცებლად. იყო ბევრი შეცდომები პოლიტიკაში, მათ გამოსწორებას ვცდილობდით შინაური საშუალებებით. როდესაც ასე თუ ისე მიუშვდა საერთაშორისო კრიზისები, გადაწყვიტეთ დამფუძნებელი კრების დათხოვნა და პარლამენტის მოწვევა და ის იყო უნდა შედგომოდით ნორმალ მუშაობას—თავს დაგვატყდა თებერვლის სუსხიანი დღეები.

რა მოხდა თებერვალში? მართალია, პირველად ზოგნი ამბობდნენ, საქართველოში ადგილი ჰქონდა რევოლიუციას, მაგრამ ესლა ამ ზღაპარს აღარავინ იმეორებს. ჩვენ ყველანი აქტიური მოქმედნი პირნი ვიყავით თებერვლის ამბების

და კარგად ვიცით, რომ მაშინ იყო არა რევოლიუცია, არამედ რუსეთის შეიარაღებული თავდასხმა საქართველოზე. რამდენად მართებული იყო რუსეთის ეს საქციელი?—ამის შეფასება საჭიროა, რადგან იქიდანანა ავეისტოს დღეების დასაწყისი.

დამოკიდებულება საქართველოსა და ძველ რუსეთის შორის დამყარებული იყო 1783 წლის ტრაქტატზე, რომლითაც საქართველომ ერთგვარად შეიზღუდა თავისი უფლებები, რუსეთმა კი მიიღო თავის თავზე გარკვეული ვალდებულებანი ჩვენს მიმართ. რუსეთმა დაარღვია ეს ხელშეკრულება, შემდეგ უარპყო კიდევ იგი; საქართველოს უფლება ჰქონდა გაუქმებულად ჩაეთვალო ტრაქტატი, რის გამო საქართველოს დაუბრუნდა ის მდგომარეობა, რომელიც ჰქონდა ტრაქტატამდე, ე. ი. სუვერენობა. რაიც იცნეს რუსეთმა და ანტანტამ. ამიტომ რუსეთის 1921 წ. შემოსევა—იყო საქართველოს დამოუკიდებლობის შელახვა.

რომ ისტორიული უფლებებიც არ გვექონდა, დამოუკიდებლობის გამოცხადებისათვის—საკმარისი იყო გვესარგებლნა ზოგად-დემოკრატიულ პრინციპით ერთა თვით-გამორკვევისა. დამოუკიდებლობა გამოაცხადა საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ, სადაც შედიოდნენ ყველა პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენლები და სეიმის წევრები. იგივე აზრი გაიზიარეს ყველა რევოლიუციონურ ორგანიზაციებმა და, ბოლოს დამოუკიდებლობა დაადასტურა საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ, რომელიც არჩეული იყო ოთხ-ფორმულიანი სისტემით. ასე გამოერკვა ჩვენი ერი. და განა ამის შემდეგ შეიძლება ლაპარაკი შესახებ იმისა, რომ ერი არ იყო დაკითხული ამ საგნის შესახებ, როგორც ბრძანებს ბრალმდებელი ქავთარაძე?

საკითხავია, რამდენად მართებული იყო კომუნისტური რუსეთის შემოსევა თვით კომუნისტური თვალსაზრისით; ამისათვის კი საჭიროა ვიცოდეთ, თუ როგორ უცქეროდა ეროვნულ საკითხს კომუნისტური პარტია, დღიდან მისი არსებობისა უკანასკნელ მომენტამდე.

ჯერ კიდევ 1896 წელს ლონდონის საერთაშორისო სოციალისტურმა კონგრესმა მიიღო დადგენილება, რომ დაჩაგრულ ერებს უნდა მიეცეთ უფლება თვითგამორკვევისა. ეს დებულება გაიმეორა რუსეთის სოციალდემოკრატიულ პარტიის პირველმა ყრილობამ ორი წლის შემდეგ, და იმავე პარტიის მეორე ყრილობამ იგი შეიტანა ცალკე მუხლად პარტიის პროგრამაში.

ლენინის თქმით მეორე ყრილობაზე ერთა თვითგამორკვევას ჰგულისხმობდნენ პოლიტიკური და არა კულტურული მნიშვნელობით და ესმოდათ ის, როგორც ერის უფლება განცალკევებაზე.

თვით ლენინიც ამავე შინაარსსა სდებს ამ ცნებაში: «ერთა თვითგამორკვევა არის არა უფლება ავტონომიაზე, არა უფლება ფედერაციაზე, რადგან ჩვენ წინააღმდეგნი ვართ ყოველგვარ ფედერაციისა, ეს არის უფლება განცალკევებაზე»—ამბობს ლენინი.

რადგან «თვითგამორკვევა» ბუნდოვანი თერმინი იყო, ამიტომ ბოლშევიკებმა იგი შესცვალეს ტერმინით: «უფლება განცალკევებაზე».

და ამ უფლებას ბოლშევიკები აძლევდენ მცირე ერებს არა მარტო კაპიტალიზმის ხანაში, რევოლიუციის და მის მიმდევნო მომენტებში, არამედ სოციალიზმის დროსაც. აი რასა სწერს ლენინი 1916 წელს ოქტომბერში თვითგამორკვევის შესახებ წარმოებულ ჯამში: ჩვენ ვამტკი-

ცებთ, რომ სოციალიზმის ღალატი იქმნებოდა ჩვენ რომ უარგვეყო ერთა თვითგამორკვევის განხორციელება სოციალიზმის დროსა—ო. ლენინმა კატეგორიულად მოითხოვა ჩაგრულ ერთა თვის განცალკევების უფლების მინიჭება თებერვლის რევოლიუციის შემდეგ, სახელდობრ 1917 წ. სექტემბერში. ხოლო ოქტომბრის რევოლიუციის შემდეგ საბჭოთა ხელისუფლებამ ლენინის და ჯულაშვილის ხელის მოწვევით 2 ნოემბერს 1918 წელს, გამოსცა «ერთა უფლების დეკლარაცია», სადაც სხვათა შორის დეკლარაციულად აღთქმული იყო: «1) რუსეთის ერთა სწორუფლებიანობა და სუვერენობა და 2) რუსეთის ერთა უფლება თავისუფალ თვითგამორკვევაზე თვით განკერძოებამდე და დამოუკიდებელ სახელმწიფოს დაფუძნებამდე».

საკითხს განცალკევების შესახებ, ბოლშევიკების აზრით, სწვევტს თვითონ ჩაგრული ერთ მარტო და არა—მხაგრელთან ერთად. როცა ნორვეგია ეყოფოდა შვეციას, ეს საკითხი გადასწყვიტა თვით ნორვეგიამ, რომელიც შვეციაზე ორჯერ პატარაა და არა შვეციამო, ამბობს ლენინი.

და სწვევტს ამ საკითხს ერთი და არა ესა თუ ის კლასი. მე-8 ყრილობაზე ლენინმა ბუხარინის საპასუხოდ განაცხადა: «ჩვენმა პროგრამამ არ უნდა ილაპარაკოს თვითგამორკვევაზე, რადგან ეს არაა სწორი. იმან უნდა სთქვას ის. რაც არის. ყოველმა ერთა უნდა მიიღოს უფლება თვითგამორკვევაზე, ეს ხელს უწყობს მშრომელთა თვითგამორკვევას. ჩვენ თუ ვიტყვი, რომ არ ვცნობთ ფინეთის ერთს და ვცნობთ მხოლოდ ფინეთის მშრომელთა მასებს, ეს იქნება სისულელე (პუსტიაკოვეიშაია ვეშხ), არ ცნობა იმისი რაც არის არ შეიძლება: ის თვითონ გაიძულებთ თავის ცნობას».

ამგვარად, კომუნისტურმა რუსეთმა თავისი შემოსევით შელახა საქართველოს უფლებები და მასთან ერთად მან ნაცარტუტად აქცია კომუნისტური პრინციპები ეროვნულ საკითხში.

შეიძლება, იმიტომ მოვიდა რუსეთი აქ, რომ საქართველოში ეგულებოდა ანტანტა? ერთ დროს აქ იყო ანტანტა, როგორც სამხედრო ძალა, ბათომის ოქტის ოკუპაციაც კი მოახდინა მან, რისთვისაც ვებრძოდით. მაგრამ ამისთანა მაგალითები განა მარტო პატარა საქართველოშია? უზარმაზარ რუსეთში იგივეს არ ჰქონდა ადგილი, როცა სახალისის ნაწილის ოკუპაცია მოახდინა იაპონიამ? მაშ ამის გამო ამერიკა და სხვები უნდა მისეოდნენ რუსეთს?

და ბოლოს, რუსეთმა ხელშეკრულება დაგვიდო, როცა აქ იყო ანტანტა. შემოგვესია მაშინ, როცა აქ ანტანტა არ იყო და იმიტომ, რომ ის აქ არ იყო.

ან, იქნებ, იმითა გამართლებული რუსეთის შემოსევა, რომ ვითომ ჩვენ ვეშველებოდით ვრანგელს და დენიკინს? მაგრამ არც ვრანგელი და არც დენიკინი რუსეთის ზედაპირზე აღარ იყვნენ მაშინ, როცა ჩვენზე წამოვიდა რუსეთი, ასე, რომ ეს «საბუთიც» არ საბუთობს.

მაშ რად დაგვიპყრეს? არავითარი ექვის შეტანა არ შეიძლება რადეკის გულწრფელობაში, როცა ის სამ ინტერნაციონალის შეერთებულ კრებაზე აცხადებს: რუსეთმა იმიტომ დაიპყრო საქართველო, რომ უნდა და უზრუნველყო ნავთის მიმდგომი გზები.

როცა პოლონეთი შეეცადა ერთგვარად შეელახა დანციგის კორიდორის უფლებები მარკის საკითხში, დიდი აურზაური მოართო რუსეთის კომუნისტურმა პრესამ: პოლონეთი სჩაგრავს დანციგსაო. თვით რუსეთი კი თავით ფეხებამდე ყლავს საქართველოს.

საბჭოთა რუსეთი წამოვიდა ჩვენზე ლამაზი ლოზუნგებით, მაგრამ ამ ლოზუნგების ქვეშ ჩვენ დაინახეთ იმპერიალისტური ზრახვანი და საქმენი.

კომუნისტურ რუსეთს დაპყრობის საქმეში გვერდში ამოუდგნენ ყველა ჯურის რუსები, როგორც აქ, ისე სახლვარ-გარედ...

გაერთიანებულ დამპყრობელ რუსეთის წინააღმდეგ როგორც ერთი კაცი, ადგა გაერთიანებული საქართველო, ქართველმა ერთა საკადრისი პასუხი გასცა შემოსეულ მტერს... ჩვენს მატანეში ოქროს ფურცლებითაა შეტანილი ტაბახმელას, კოჯორის, გომის, მუხადირის, გაგრის, სოხუმის, ათონის, საჯავახოს ბრძოლები და თუ მტერმა გვძლია—არა იმიტომ, რომ ერს არ უნდა ბრძოლა, როგორც ამას ბრძანებს საზოგადოებრივი ბრალმდებელი. მთავრობამ ვერ გამოიჩინა შორსმჭვრეტელობა, არ მიიღო დროზე თადარიგი, ვერ გამოიყენა ერის ძალები.

დამარცხდა მთავრობა, და არა ერთი. ძველმა მთავრობამ მიატოვა საქართველოს საზღვრები, ქართველმა ერთა ხმალი დროებით ქარქაშში ჩავაგო და დაუწყო ცდა მოვლენებს...

აქ შესდგა საბჭოთა მთავრობა ქართველ ბოლშევიკებისაგან.

საჭირია მოვიგონოთ, როგორ იქცეოდნენ ქართველი ბოლშევიკები თებერვლის დღეებამდე?

1917 წელს ისინი დაესწრენ ეროვნულ ყრილობას, 26 მაისის აქტს ისინი არ იზიარებდნენ და დაიწყეს სხვადასხვა კუთხეებში აჯანყებების მოწყობა. მაგრამ... ყველგან დამარცხდნენ. როცა მათ დანახეს, რომ ქართველი ერთ მათთან არაა, მაშინ წავიდნენ საქარველოდან, გამოუძღვნენ რუსეთის ჯარს და ხელი შეუწყვეს საქართველოს დაპყრობას უცხო ძალის მიერ.

რამდენად მართებული იყო ქართველ ბოლშევიკების ეს ნაბიჯი თვით კომუნისტური თვალსაზრისით? სტალინი ამბობს: «მარქსიზმი და ეროვნული საკითხი»: «ერებს უფლება აქვთ მოეწყონ თავისი სურვილისამებრ, იმათა აქვთ უფლება შეინახონ ყოველნაირი თავისი ნაციონალური დაწესებულება, როგორც მაგნე, აგრეთვე სასარგებლო: არავის არ შეუძლია შეერიოს ძალით ერის ცხოვრებაში».

ლენინი იმავე აზრს გამოსთქვამს ბროშიურაში «პროლეტარიატის ამოცანები ჩვენს რევოლიუციოში»: «ჩვენ უნდა ისე დავაყენოთ საქმე, რომ გერმანელ სოციალ-დემოკრატებმა არ შესლონ სთქვან, რომ ბოლშევიკები თავს ახვევენ მათ თვინათ უნივერსალურ სისტემას, რომლის შეტანა ვითომდა შეიძლება წითელ-არმიელთა ხიშტებზე ბერლინში, ხოლო ეროვნულ თვითგამორკვევის უფლების პრინციპის უარყოფის თვალსაზრისით სწორედ ესე იქნებოდა»-ო.

მაშ როგორ უნდა მოქცეულიყო კომუნისტური პარტია, თუ ის არ იზიარებდა დამოუკიდებლობას? ამაზე პასუხსა ვპოულობთ იმავე ლენინის წერილში: ეროვნული თვითგამორკვევის უფლების შესახებ: «თუ ნორვეგიელთა ერის უმრავლესობა მონარქიას უჭერდა მხარს, ხოლო პროლეტარიატი—რესპუბლიკას, მაშინ ნორვეგიელთა პროლეტარიატის წინაშე, საერთოდ, იყო ორი შესაძლებლობა: ან რევოლიუცია, თუ მომწიფებული იყო სათანადო პირობები, ან დამორჩილება უმრავლესობისადმი და ხანგრძლივი მუშაობა პროპაგანდის და აგიტაციის». აი, როგორ უნდა მოქცეულიყვნ ქართველი ბოლშევიკები.

რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ საქართველოში ხელისუფლების სათავეში ჩადგნენ ქართველი ბოლშევიკები. მოსალოდნელი იყო, რომ ხელისუფლება შეეცდებოდა თავისი ფრთხილი პოლიტიკით დაევიწყებინა ქართველ ერისათვის ამ ხელისუფლების წარმომშობი მომენტები. მართლაც ხელისუფლებამ განაცხადა, რომ საქართველოში მოხდა ძალაუფლების შეცვლა: ბურჟუაზიის მაგიერ ქვეყნის სათავეში ჩადგნენ ქართველი მუშები და გლეხები, ხოლო დამოუკიდებლობა დარჩა კვლავინდებურად. იმ განსხვავებით კი, რომ წინედ საქართველოს ჰქონდა ფიქტიური დამოუკიდებლობა, ესლა კი მას ექნება ფაქტიური დამოუკიდებლობა.

რამდენად შეეგუა ამ დეკლარაციის შინაარს მთავრობის შემდეგი მოქმედება?

პირველ რიგში გააერთიანეს რკინის გზა: ამას მოჰყვა მოვლენა, რომელზედაც მე-12 ყრილობაზე მოგვითხრობს კოტე ცინცაძე: «იწერენ მუშებს როსტოვიდან»: 12-X დეკემბრისათან № 20-221 დართულ დოკუმენტში აცნობეს, რომ კავკასიის საჭიროებისათვის აუცილებელია აგენტები: საგზაო ნაწილისათვის 1 უფროსი, 3 მისი ამხანაგი, 34 ტენიკოსი, 22 უფროსი გზის ხელოსანი, 199 საამხანაგო სტაროსტა, 6 ზედამხედველი, 396 გზის დარაჯი, 317 ხელოსანი, 180 სამატარებლო დარაჯი, 4 ხიდის დარაჯი, 3 საწყობის გამგე, 6916 რემონტის მუშა, 2209 შავი მუშა, 182 ასენიზატორი, 24 მილის მშენებელი, 1 საქმის მწარმოებელი, 33 მწერალი, 14 უფროსი მოანგარიშე, 32 მოანგარიშე, 153 კანტორშიკი, 110 მემანქანე, 16 უფროსი. 15.000 კაცამდე გამოწერილია ადგილობრივ ელემენტების შესაცვლელად».

აი როგორ ებრძვის საბჭოთა ხელისუფლება თავად-აზნაურობას.

თავმჯდომარე: ბრალდებულთა ჯავახიშვილო, გაძლევთ შენიშვნას: თქვენ უფლება არა გაქვთ მოიყვანოთ ისეთი საბუთები, რომლებიც არაა დართული საქმეში.

იას. ჯავახიშვილი: ციტატა, რომელიც მოვიყვანე ამოღებულია მე-12 კონფერენციის ოფიციალ ანგარიშიდან. საზოგადო ბრალმდებელმა აქ არა ერთი საბუთი მოიყვანა იმისთანა, რომელიც არაა საქმეში. მაშ მეცოდინება, რომ შეზღუდული ვარ დაცვის უფლებებში.

თავმჯ.: განაგრძეთ.

იას. ჯავახიშვილი.—ამ ამონაწერიდან გამომდინარეობს ის, რომ საქართველოში თავადები და კაპიტალისტები კი არ შესცვლეს ქართველმა მუშებმა და გლეხებმა, არამედ ქართველი მუშები ჩამოაგდეს და მათი ადგილი დაიჭირეს რუსმა მუშებმა.

(დასასრული იქნება)

ემიგრაციის ცხოვრებიდან.

უკანასკნელ დროს ბ-მა ლ. კერესელიძემ წაიკითხა რამდენიმე მოხსენება, რომელსაც მოჰყვა კამათი.

28 გიორგობისთვის ბ-მა გ. გვაზავამ წაიკითხა მოხსენება: «საერთაშორისო მდგომარეობა». მოხსენების შემდეგ გაიმართა კამათი.

5 ქრისტეშობისთვის წაიკითხა მოხსენება ბ-მა დ. ვანაძემ: «კავკასიის პრობლემა». მოხსენების შემდეგ გაიმართა კამათი.

ახლო მომავალში წაიკითხავენ მოხსენებას: ბ.ბ. რ. გაბაშვილი—«ჩვენი რეალური პოლიტიკა» და შ. ამირჯიბი: «ჩვენი ტაქტიკა».

Rédaction et Administration

M-r. R. GABACHVILI.

87, rue du Cherche-midi 87.

Paris.

Le Gérant : VICTOR GAY.